

Peter Weir'in filmografisini incelediğimizde pek çok farklı türe el attığını görüyoruz. Weir türü ne olursa olsun hemen her filminde teknik anlamda -özellikle ilk filmlerinde- korku-gerilim janrından faydalanan ve bu sayede etkileyici atmosferler yaratan bir yönetmen. *The Last Wave* ise anlattığı hikayeye bu tarza en uygun düşen filmlerinden birisi. Bir grup Aborji'nin kendi aralarında çıkan kavgada içlerinden birini öldürmeleri sonucunda normalde vergi avukatı olan David bir meslektaşının ricası üzerine davayı almayı kabul eder. Ancak ilk bakışta ölümlü sonuçlanan sıradan bir sarhoş kavgasına benzeyen bu olayın çok farklı bir boyutu vardır.

Kimi olağanüstü olaylara dışarıdan dahil olup sonrasında kendini bu olayların tam da merkezinde bulan karakter bazlı hikaye, Hollywood korku sinemasında çokça karşımıza çıkan bir konsept. Weir da Avustralya döneminde çektiği bu filmde aynı konseptten faydalanır, ama bunu yaparken hikayesini çok önemli bir meselenin üzerinde şekillendirmeye çalışır. *The Last Wave*, Aborjin kültürü ve beyaz adamın bu kültürü nasıl kabul ettiği (ya da edemediği) üzerine bir film olmayı hedefler. Bu tema oldukça ciddi bir sorunu temel alsa da Weir anlatısını didaktikleştirmeyi reddedip çok daha farklı bir yol izleyerek bu temadan heyecan verici bir hikaye yaratıp gerilim, hatta korku türüne de göz kırparak Aborjin kültürünü filmin mistik sırrı olarak ele almış. Zira kolay anlaşılamayan ve doğa üstü temellere dayanan öğeleriyle -bütün dinlerde olduğu gibi- Aborjin kültürünün ve inanç sisteminin bu tarz bir yaklaşıma oldukça yakın olduğunu söylemek mümkün.

Filmin, gerilimli atmosferini desteklemek ve hikayeyi şekillendirmek için en çok kullandığı kavram "düşzamanı" Aborjin inanışının en çok bilinen ve en önemli unsurlarından biridir. Düşzamanı bizim tecrübe ettiğimiz zamandan farklıdır. Kronolojik bir yapıya sahip değildir; şimdiki, geçmiş ve geleceği aynı anda yansıtır. Her insan öldükten sonra ve yaratılışından önce bile rüyalarda varlığını sürdürür. Aborjinler rüyalarında ölmüş akrabalarıyla iletişime geçebileceklerine hatta hasta bir insanın rüyasına giren yakınının rüya sırasında onu iyileştirebileceğine inanırlar. Ne var ki düşzamanını herkes tecrübe edemez. Düşzamanını yaşayabilmek, kabiley ve geleneklere bağlılığın ve layık olmanın göstergesi kabul edilir.

David daha cinayet davasını almadan olayın içindedir aslında. Filmin açılış sahnesinde meydana gelen doğal afet seviyesindeki -hatta olağanüstü- yağmur ve dolu fırtınası David'in de düşzamanı döngüsüne dahil olmasına sebep olur. Öyle ki tanışmadan önce cinayet zanlılarından birini rüyasında görür. David başına gelenleri anlamlandırmaya çalıştıkça biz de Aborjin geleneklerine ve inanışına dair bilgiler edinmiş oluruz. "Murkural" isimli, büyük doğal afetlerin tetiklemesiyle bir bedenden başka bir bedene yer değiştiren kutsal bir ruh artık David'in vücuduna yerleşmiştir. Ancak bir sahnede üvey babası David'e çok küçük bir çocukken annesinin ölümünü gerçekleşmeden önce rüyasında gördüğünü hatırlatır. Bir doğal afet sonucu bu güce(!) kavuştuğunu öğrendiğimiz David'in aslında doğuştan gelen bir yeteneği olması durumu kafa karıştırıcı bir ayrıntı olarak karşımıza çıkar. Başka bir sahnede ise David'in kızının annesine rüyasında huzur verici bir ışık gördüğünü anlatması, bu yeteneğin nesilden nesile aktarıldığını düşündürüyor. Bu noktada hikaye, David'in yeteneğinin neye dayandığını açıklarken biraz çelişkiye düşüyor.

Filmde düşzamandan sonra en çok kullanılan kültürel öğe ise Aborjinlerin hem sanatını hem de inancını ilgilendiren kutsal taşlar. Üzerinde çeşitli çizimler olan bu taşlar, şekillerine ve üzerlerindeki resimlere göre

farklı anlamlar taşıyor. Taşlar film için de

oldukça önemli. Öyle ki tüm olayları tetikleyen cinayet bu taşlardan bazılarının çalınması sonucu gerçekleşiyor. Murkurul'u temsil eden taş da filmin dinamlarından biri. David rüyasında bu taşı gördükten sonra Aborjin kültürüne dair sırların peşine düşüyor ve en azından bazı sorulara cevap bulmuş oluyor. Bu soruların bir kısmının cevapsız kalması da doğrudan yerli inanışıyla ilişkili. İnanışa göre geleneklerine bağlı bir Aborjin, rüyalarına dair sırları saklamalıdır. Aksi halde, cezası ölümdür. Filmde Charlie isimli Aborjin kabile liderini canlandıran Nandjiwarra Amağula; gerçekten de inançlarına bağlı, ileri gelen bir kabile üyesi. Pek çok konuda filme danışmanlık da yapan Amağula, taşlardan bahsetse bile gerçek sembolleri Weir'a açıklamamış ve filmde semboller sanat ekibince oluşturulan sahte semboller kullanılmış.

18.yüzyıldan itibaren İngiliz sömürgesi altında yaşayan Aborjin'ler bir çok ırkçı tutuma maruz kalıyor. Ancak filmde bunlardan çok fazla söz edilmez. Weir daha çok yerli kültürünün mistik yapısına odaklanmayı tercih eder ve bu yapıdan gerilimli bir öykü çıkarır. Birkaç sahnede Aborjin'lere karşı kimi önyargılara ve bu önyargıların yanlışlıklarına değinse bile bu eleştirel tavır filmin çok küçük bir bölümünde yer alıyor. Filmin bir kaç sahnesinde David meslektaşlarının cinayet davasını ve Aborjin kültürünü romantikleştirmekle ve "doğa üstü zırvalara" kendini kaptırmakla suçlanır. Weir bu suçlamalara eleştirel bir yaklaşım göstererek filmin anlattığı hikayeyi romantikleştirmediğini iddia eder. Ne var ki Weir filmde kullandığı mistik öğeleri

oldukça kutsal bir yere konumlandırmaktadır. Fakat yönetmenin yerli halkın sorunlarına çok az değinmesinin ya da dini ve kültürel değerlerini romantikleştirmesinin bir eksik ya da kusur olduğu tartışılır. Anlattığı hikayenin türü ve akışı gereği bunlar, Weir'in bilinçli ve bir bakıma doğru tercihleri gibi duruyor. Zira Weir'ın kamera kullanımı, kadrajı konumlandırması ve ses bandındaki değişimler filmin gerilimini tırmandırma ve heyecanı artırma konusunda hikayeye çok iyi hizmet ediyor. Filmin büyük bölümünde Weir, sırtını görüntüye ve sese, kısacası işin zanaatkarlığına yaslıyor. Bu konularda uzmanlığı zaten tartışılmaz bir usta için bu hamlenin çok doğal ve doğru olduğu da kesin. Hikayesindeki kimi zayıflıklar filmi biraz aşağı çektiği için *The Last Wave*'e başyapıt olmanın ucundan dönmüş bir film denebilir.

Weir, *The Last Wave*'de ilk bakışta ele aldığı konuyla oldukça cesur bir işe kalkıştığını hissettiriyor. Bir bakıma öyle de yapıyor belki ama film ilerledikçe adım adım temkinli ve risk almadan atıyor. Hikayeyi taşıdığı noktada büyük cümleler kurmak yerine zanaatine odaklanıyor. Sinemayı anlatım aracı olarak ustalıklı kullanabildiğini gösteriyor. Film, başrolünde Amerikalı bir oyuncuya yer vermesinin de katkısıyla, Peter Weir'a Hollywood'un kapılarını açar ve onun dünya çapında ün yapmasına ön ayak olur. Bu filmin Amerikan seyircisinden gördüğü ilginin, kısa süre içinde Weir'ın bir önceki filmi *Picnic at Hanging Rock*'in (1975) da ABD'de vizyon şansı yakalamasını sağlaması, yönetmenin adını akıllara iyice yerleştirdi. Weir Hollywood'da da başyapıt mertebesine ulaşmayı kıl payı kaçıran kalbur üstü filmler çekmeye devam etti. Peter Weir, sinemaya dair son sözünü henüz söylememiş gibi gözüküyor.

Serhad Mutlu